

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobce **Mgr. P. S.**, zast. JUDr. Ing. Jiřím Tauberem, advokátem se sídlem Ústí nad Labem, Mírové nám. 34, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 42 Cad 2/2006 – 31, ze dne 15. 5. 2006,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Dne 16. 9. 2005 rozhodla Okresní správa sociálního zabezpečení Ústí nad Labem (dále jen „OSSZ“) podle § 145b odst. 3 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení (dále jen „zákon č. 100/1988 Sb.“), o zániku účasti žalobce na nemocenském pojištění ke dni 30. 4. 2005 (č.j. 4/2005/26291/030/S/RPP). Žalobce zaplatil v zákonném termínu a ve správné výši zálohu na pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění naposledy za měsíc duben 2005. Následující platby za měsíce květen a červen byly uhrazeny v nesprávné (nižší) výši a byly v souladu s ust. § 22a odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „zákon č. 589/1992 Sb.“) užity přednostně na úhradu pojistného na důchodové pojištění. Ani po provedení platby ve správné výši za měsíc červenec nebylo uhrazeno pojistné za měsíc květen 2005 v plné výši, OSSZ proto rozhodla o zániku účasti žalobce na nemocenském pojištění.

Podané odvolání Česká správa sociálního zabezpečení rozhodnutím ze dne 8. 11. 2005, č.j. 3405/6003/0187/2005/JTU, zamítla a napadené rozhodnutí OSSZ potvrdila. Od měsíce května 2005 byl žalobce (na základě podaného přehledu o příjmech a výdajích za rok 2004) povinen platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění ve výši 1192 Kč a na nemocenské pojištění ve výši 178 Kč, tj. celkem 1370 Kč. V souladu s § 22a odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb. byla platba ze dne 10. 5. 2005 ve výši 1146 Kč umístěna na zálohu na pojistné na důchodové pojištění za měsíc květen; platba ze dne 10. 6. 2005 opět pouze ve výši 1146 Kč v částce 46 Kč do předpisu zálohy na pojistné na důchodové pojištění za měsíc květen a v částce 1100 Kč na zálohu na pojistné na důchodové pojištění za měsíc červen 2005; platba ze dne 11. 7. 2005 ve výši 1370 Kč pak v částce 92 Kč do předpisu zálohy na pojistné na důchodové pojištění za měsíc červen 2005, v částce 1192 Kč na běžnou zálohu na pojistné na důchodové pojištění za měsíc červenec 2005 a ve zbývající částce 86 Kč na dlužné pojistné na nemocenské pojištění za měsíc květen 2005.

Za měsíc květen tak bylo pojistné na nemocenské pojištění uhrazeno pouze v částce 86 Kč, a to až platbou ze dne 11. 7. 2005. Jelikož dlužné pojistné nebylo uhrazeno nejpozději do 8. 8. 2005, zanikla žalobci účast na nemocenském pojištění ke dni 30. 4. 2005. Dle názoru žalované byly splněny podmínky § 145b odst. 3 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb. a prvoinstanční správní orgán správně postupoval při umísťování plateb v souladu s § 22a odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb.

Žalovaný nepřisvědčil názoru žalobce, podle kterého nemohlo nemocenské pojištění zaniknout, neboť jeho pracovní neschopnost vznikla dne 18. 6. 2005, tj. v době, kdy trvala účast na nemocenském pojištění, a v důsledku pracovní neschopnosti pak nebyl žalobce povinen platit zálohy na pojistné.

Při rozhodování o žalobě dospěl krajský soud k závěru, že OSSZ nepochybila, pokud skutečné platby umísťovala podle priorit stanovených v § 22a odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb. V odůvodnění svého rozhodnutí (dle názoru krajského soudu poněkud méně srozumitelném než by bylo žádoucí) se žalovaná zmínila též o žalobcově argumentaci související s jeho onemocněním počínajícím dnem 18. 6. 2005. Tuto zmínku shledal krajský soud poněkud zavádějící a (byť to pro rozhodnutí věci nebylo podstatné) upřesnil, že pokud žalobce neměl za měsíc bezprostředně předcházející jeho pracovní neschopnosti zcela zaplacené pojistné, pak mu nemocenské nepochybně nenáleželo, i když při vzniku jeho pracovní neschopnosti jeho účast na nemocenském pojištění ještě trvala [§ 145d odst. 2 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb.]. Opak by podle krajského soudu platil jedině v případě, že květnové pojistné by bylo včas zaplacen.

S názorem žalobce, že květnové dlužné pojistné mohl zaplatit ještě v termínu do 18. 9. 2005 [tj. nejpozději do tří měsíců ode dne vzniku jeho pracovní neschopnosti, jak praví poslední souvětí § 145d odst. 2 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb.], se soud neztotožnil. Uvedené zákonné souvětí podle něj nepředstavuje jakýsi „generální pardon“ pro všechny samostatně výdělečné osoby, a to v tom smyslu, že onemocní-li kdykoliv během doby, po kterou jsou v prodlení s placením nemocenského pojistného, stačí aby dluh uhradily do dalších tří měsíců a o nemocenské nepřijdou. Tento žalobcův výklad by podle mínění soudu učinil zcela nepotřebným, ba nesmyslným úvod zmíněného zákonného ustanovení (podle kterého náleží nemocenské jen tomu, kdo má zaplacené příslušné pojistné včetně měsíce předcházejícího vzniku pracovní neschopnosti). Citované zákonné souvětí je proto podle soudu nutno chápat v souvislosti s předcházejícím souvětím za středníkem, tedy tak, že možnost dodatečného zaplacení nemocenského pojistného ve tříměsíční lhůtě

počínající vznikem pracovní neschopnosti se týká jen těch osob, jejichž pracovní neschopnost nastala hned v tom měsíci, ve kterém jejich nemocenské pojištění teprve vzniklo. Jsou tím tedy logicky pardonovány pouze ty osoby, které nově uzavřely nemocenské pojištění a vzápětí poté onemocněly, aniž měly možnost zaplatit první pojistné. To se ovšem žalobce netýká.

Závěr, že žalobci, jenž onemocněl v červnu 2005, nenáleží nemocenské, protože za předcházející měsíc květen dlužil pojistné, podle soudu zároveň znamená, že nemohla zaniknout žalobcova povinnost platit počínaje červencem 2005 příslušné zálohy pojistného. Jeho červencová, resp. srpnová platba nebyla nedůvodná, žalobci nevznikl přeplatek pojistného a zápočet těchto plateb na předcházející dluh, který provedla OSSZ, byl v souladu se zákonem. Z uvedených důvodů Krajský soud v Ústí nad Labem žalobu podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), jako nedůvodnou zamítl.

Rozsudek krajského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností z důvodu vymezeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem. Soud podle něj v odůvodnění rozsudku správně uvedl, že účast stěžovatele v době vzniku pracovní neschopnosti trvala, v rozporu s platnou právní úpravou však současně judikoval, že nemocenské stěžovateli nenáleží, neboť na tento konkrétní případ nelze aplikovat poslední větu ustanovení § 145d odst. 2 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb. Takový výklad považuje stěžovatel za ústavně nekonformní. Z textu citované normy nelze podle stěžovatele po právu uzavřít, že nevyvratitelná právní domněnka zaplacení zakotvená v poslední větě citovaného ustanovení se vztahuje výhradně na případy nově uzavřených nemocenských pojištění.

Stěžovatel rovněž nesouhlasí s názorem soudu, že pro naplnění zákonných formálních požadavků na rozhodnutí postačí, pokud je odůvodněno „*poněkud méně srozumitelně, než by bylo žádoucí*“. S ohledem na § 3 odst. 4 a § 47 odst. 1 a odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení je rozhodnutí, pokud je poněkud méně srozumitelné, než by bylo žádoucí, nezákonné, resp. nepřezkoumatelné, neboť nevyhovuje požadavkům kladeným na ně citovanými zákonnými ustanoveními.

Stěžovatel tedy navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně požádal, aby byla žalované uložena povinnost zaplatit stěžovateli na nákladech řízení částku 1100 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku Nejvyššího správního soudu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu uplatněných stížních bodů a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podle § 145b odst. 3 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb. zaniká účast osoby samostatně výdělečně činné na nemocenském pojištění posledním dnem kalendářního měsíce, na který bezprostředně navazují tři kalendářní měsíce po sobě jdoucí, za které nebylo zaplacen smluvní pojistné na nemocenské pojištění.

Podle § 145d odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb. náleží osobě samostatně výdělečně činné nemocenské, pokud

- a) osoba samostatně výdělečně činná nevykonává osobně po dobu pracovní neschopnosti nebo karantény samostatnou výdělečnou činnost,

- b) bylo zapláceno pojistné za dobu účasti na nemocenském pojištění, z něhož je nárok na nemocenské uplatněn, a to včetně kalendářního měsíce bezprostředně předcházejícího kalendářnímu měsíci, v němž vznikla pracovní neschopnost (byla nařízena karanténa); při vzniku pracovní neschopnosti (nařízení karantény) v kalendářním měsíci, ve kterém vzniklo nemocenské pojištění osoby samostatně výdělečně činné, však musí být vždy zapláceno pojistné za tento kalendářní měsíc. Podmínka zaplacení pojistného je splněna, pokud osoba samostatně výdělečně činná zaplatí pojistné nejpozději do tří měsíců ode dne vzniku pracovní neschopnosti (nařízení karantény),
- c) účast na nemocenském pojištění osob samostatně výdělečně činných trvala aspoň po dobu tří měsíců bezprostředně předcházejících dni vzniku pracovní neschopnosti (nařízení karantény); to však neplatí, vznikla-li účast na nemocenském pojištění osob samostatně výdělečně činných podle § 145b odst. 2 věty druhé.

O věci uvažil Nejvyšší správní soud takto:

Úvodem je nutno předeslat, že předmětem řízení a následně vydaných rozhodnutí správního orgánu prvního stupně, resp. žalované byl zánik účasti stěžovatele na nemocenském pojištění. Pro rozhodnutí o této otázce bylo třeba posoudit jen a pouze splnění podmínek § 145b odst. 3 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb., tj. zda na duben 2005 „*bezprostředně navazovaly tři kalendářní měsíce po sobě jdoucí, za které nebylo zapláceno splatné pojistné na nemocenské pojištění*“. Z výše uvedené rekapitulace plateb pojistného a jejich umístování okresní správnou sociálního zabezpečení vyplynulo, že teprve z platby učiněné za měsíc červenec 2005 (dne 10. 8. 2005) bylo lze – s ohledem na § 22a odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb. – započít část této platby (86 Kč) jako zálohu na pojistné na nemocenské pojištění, a to za měsíc květen 2005.

Ze zálohy na měsíc květen 2005 tedy žalobce stále – i po 8. 8. 2005 – dlužil 92 Kč, za měsíce červen a červenec byl pak dlužen vždy zálohu v celé její výši. Splatné pojistné na nemocenské pojištění za měsíce květen, červen a červenec tedy prokazatelně zapláceno nebylo. Jelikož tuto skutečnost stěžovatel v kasační stížnosti nijak nezpochybnil, je Nejvyšší správní soud toho názoru, že rozhodnutí obou správních orgánů jsou zcela správná a byla vydána v souladu se zákonem. Samotné toto zjištění by pak stačilo k učinění závěru o nedůvodnosti podané kasační stížnosti a jejímu zamítnutí. V zájmu lepšího objasnění celé věci však Nejvyšší správní soud považuje za vhodné vyjádřit se i k právní otázce nastolené stěžovatelem v kasační stížnosti, týkající se výkladu § 145d odst. 2 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb., byť, jak vyplývá z výše uvedeného, jde o otázku pro rozhodnutí v projednávané věci irelevantní.

V této souvislosti je nutno přisvědčit stěžovateli, že jazykový výklad citovaného zákonného ustanovení by umožňoval obě nastíněné interpretace (tj. jak krajského soudu, tak i stěžovatele), neboť jeho poslední (druhá) věta může být vnímána jak ve vazbě na větu první před středníkem, tak i na větu první za středníkem. Již při užití výkladu teleologického, tj. podle smyslu a účelu tohoto ustanovení je však nutno prvně jmenovanou variantu vyloučit, jak správně učinil krajský soud, neboť její připuštění by znamenalo popření smyslu normy uvedené ve větě první před středníkem (nutnost zaplacení pojistného za dobu účasti na nemocenském pojištění, „*včetně kalendářního měsíce bezprostředně předcházejícího kalendářnímu měsíci, v němž vznikla pracovní neschopnost*“). Smyslem tohoto ustanovení je nepochybně motivovat plátce k maximální disciplíně v dodržování lhůt pro placení záloh na pojistné pod sankcí ztráty nároku na výplatu dávky. Tento přístup se pak jeví jako zcela

opodstatněný v případech, kdy je osoba výdělečně činná již po delší dobu a lze u ní tedy předpokládat dostatečné příjmy pro hrazení záloh na pojistné v zákonem stanoveném termínu.

Úleva zakotvená ve větě druhé („*podmínka zaplacení pojistného je splněna, pokud osoba samostatně výdělečně činná zaplatí pojistné nejpozději do tří měsíců ode dne vzniku pracovní neschopnosti*“) se pak jeví jako opodstatněná právě a jen pro případy, kdy pracovní neschopnost nastala v kalendářním měsíci, ve kterém vzniklo nemocenské pojištění osoby samostatně výdělečně činné. Tehdy lze totiž předpokládat, že obstarat prostředky nutné pro zaplacení zálohy na pojistné v zákonem vyžadovaném termínu by mohlo pro takovou osobu představovat obtíže.

V daném případě se stal stěžovatel práce neschopným dne 18. 6. 2005, tedy v době, kdy dlužil celou částku zálohy pojistného na nemocenské pojištění za měsíc květen 2005, a je proto na místě uzavřít, že nebylo „*zaplaceno pojistné za dobu účasti na nemocenském pojištění*“ ve smyslu § 145d odst. 2 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb.

Jako zcela podložené se pak jeví zjištění krajského soudu, že stěžovatel v době nástupu na nemocenskou sice byl účasten nemocenského pojištění, neboť podmínky pro jeho zánik ještě nenastaly, současně však již byl v prodlení s platbou zálohy na pojistné za měsíc bezprostředně předcházející měsíci vzniku pracovní neschopnosti, a tudíž nesplňoval podmínky pro výplatu nemocenského.

Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem netrpí vadou podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., a kasační stížnost proto podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Stěžovatel neměl ve věci úspěch, správní orgán ze zákona nemá právo na náhradu nákladů řízení, Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s ust. § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 13. prosince 2007

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu